

19.5.2013

לכבוד
שר הבריאות

ועדה מיוחדת לפי סעיף 47 לפקודת רופאי השיניים [נוסח חדש], התשל"ט-1979

בענין:

הקובל: המשנה למנכ"ל משרד הבריאות, ע"י ב"כ עוה"ד יונתן ברג, מהלשכה
המשפטית של משרד הבריאות

הקובל

נגד

הנקבל: ד"ר ג'יהאד לחאם, רופא שיניים מורשה, בעל רשיון מס' 78222, ע"י ב"כ עוה"ד
מדלג'

הנקבל

דין וחשבון לפי סעיף 48 לפקודת רופאי השיניים [נוסח חדש],
התשל"ט-1979

1. הקובלנה –

ביום 18.3.2010, הוגשה קובלנה כנגד הנקבל, על כי נהג בדרך שאינה הולמת מורשה לריפוי שיניים, כאמור בסעיף 1(45) לפקודת רופאי השיניים [נוסח חדש], התשל"ט-1979 (להלן – **הפקודה**), והפר את הוראות סעיף 17 לחוק זכויות החולה, התשנ"ו - 1996 (להלן – **חוק זכויות החולה**), ולפיכך מתקיים לגביו האמור בסעיף 7(45) לפקודה (להלן – **הקובלנה**).
זאת בקשר לעקירת שן מס' 28 בפיו של ע.ח. (להלן – **המתלונן**), שהנקבל ביצע, ביום 6.2.2005.

2. הוועדה –

אנו הח"מ, מונינו על ידך להיות ועדה שתדון בקובלנה, לפי הוראות סעיף 47 לפקודה (להלן – **הוועדה**).

3. החלטת הביניים -

ביום 9.1.2012 נתנה החלטת ביניים (להלן - **החלטת ביניים**), הקובעת שהנקבל נהג בדרך שאינה הולמת מורשה לריפוי שיניים, כאמור בסעיף 145(1) לפקודה, הואיל ו:

- (א) עקר שן בפיו של המתלון, בלא שצילם את השן ובלא שעמד לנגד עיניו צילום של השן;
- (ב) לא היה מבוטח בביטוח אחריות מקצועית, בניגוד להוראות נוהל בריאות השן מס' 2.1 (להלן **ההנחיות**);
- (ג) לא נענה לבקשת הרופא המחוזי ולא העביר לידי רשומה רפואית בקשר לטיפול שניתן על ידו למתלון;
- (ד) ככל שהנקבל ערך רשומה רפואית, הוא לא תעד בה את הנדרש לפי סעיף 17 לחוק זכויות החולה וכן לפי ההנחיות;
- (ה) לא שמר את הרשומה הרפואית, כנדרש לפי תקנות בריאות העם (שמירת רשומות), התשל"ז-1976 ולפי הוראות סעיף 17 לחוק זכויות החולה.

4. הרקע העובדתי -

המתלון פנה למרפאת הנקבל, ביום 6.2.2005, בתלונה על כאבים בשן 28. הנקבל החליט לעקור את השן, בלא לצלם את השן ובלא שראה צילום של השן. המתלון שסבל, בעקבות העקירה, מכאב, נפיחות בפה והגבלה בפתיחת הפה, אושפז למשך שלושה ימים במחלקה לכירורגית פה ולסת בבית חולים מאיר.

בעקבות תלונה שהוגשה על ידי המתלון, פנה רופא השיניים המחוזי, במחוז חיפה של משרד הבריאות (להלן - **הרופא המחוזי**), לנקבל וביקש לקבל את הרשומה הרפואית, לרבות צילום רנטגן של השן שנעקרה. אז טען הנקבל שלא עלה בידו למצוא את התיק הרפואי. הנקבל טען בפניו כי הרשומה הרפואית וצילום שלטענתו בוצע, לפני העקירה, נמצאו בשלב מאוחר יותר, דא עקא שכאמור בהחלטת הביניים, מהימנות הרשומה והצילום מוטלים בספק. איכות הצילום שהוגש לוועדה, ירודה ביותר, עד כי לא ניתן ללמוד ממנו דבר על מצב השיניים ואין הוא יכול לשמש בסיס להחלטה כי נדרש לעקור שן כלשהי, ואף לא ניתן לזהות את המצולם. הרשומה הרפואית אינה מתיישבת עם גרסת הנקבל, לפיה המתלון ביקר במרפאה פעמיים, ואף לא צויין בה שהנקבל הורה למתלון ליטול תרופה אנטיביוטית, כטענתו.

5. טענות הצדדים לענין העונש המשמעותי -

בדיון שהתקיים ביום 26.2.2013, טענו ב"כ הצדדים לענין אמצעי המשמעת הראוי, בנסיבות העניין.

טענות ב"כ הקובל -

לענין השיקולים בקביעת העונש המשמעותי, ב"כ הקובל הפנה לאמור בפסקי הדין בעניין סבין¹ ובעניין ליביו ליאור².

ב"כ הקובל טען שיש לראות את מעשיו של הנקבל בחומרה, וכי על אמצעי המשמעת שיוטל על הנקבל, להעביר מסר ברור לציבור בכלל ולציבור המורשים לריפוי שיניים בפרט, כי התנהלות כגון זו של הנקבל פסולה. ואולם בהתחשב בכך שמאז הטיפול חלפו כשמונה שנים, אמצעי המשמעת הראוי, בנסיבות העניין, יהא בהתלית רשיונו של הנקבל, לתקופה של שישה חדשים.

לשאלת הוועדה באשר לשיהוי שבהגשת הקובלנה, הבהיר ב"כ הנקבל, כי ברור התלונה נתקל בקשיים והשתהה, הואיל והנקבל לא מסר לרופא המחוזי את הרשומה הרפואית.

¹ ע"א 50/91 ד"ר אדגר סבין נ' שר הבריאות, פדי מ"ד(1), 47

² ע"א 10979/04 ליביו ליאור נ' שר הבריאות, פד"י (נט), 337

ב"כ הקובל הביא לידיעת הוועדה שבבריטניה רואים התנהלות כגון זו של הנקבל בחומרה רבה והוא הביא כדוגמא שלושה מקרים בהם הוחלט על ביטול רשיונות של רופאי שיניים. באחד המקרים דובר ברופאת שיניים שלא היתה מבוטחת בביטוח רשלנות מקצועית אף שבהליך קודם כבר נתנה לה התראה באותו עניין; מקרה אחר עסק ברופא שיניים לא ערך רשומות רפואיות במספר מקרים ובמקרה השלישי, דובר ברופא שיניים שנדרש למסור את הרשומה הרפואית ולא עשה כן.

ב"כ הקובל תמך את טענתו לעניין העונש המשמעותי, בשלוש החלטות בעניינם של רופאי שיניים, שהורשעו בעבירת משמעת של רשלנות חמורה. החלטה על התלית רשיונו ד"ר ג'ורג' אלבו, לתקופה של שלושים יום, אשר לא ביצע צילומי רנטגן אבנתיים, קודם שקבע תוכנית טיפול לילד ואף טיפל בו בלא אלחוש; וכן החלטה בעניינו של יפים גרויסמן, שהורשע גם בהתנהגות שאינה הולמת, הואיל וביצע עקירה של שתי שיניים, בלא שהשיניים צולמו קודם לכן והרשומה הרפואית שערך לא היתה תקינה. במקרה האחרון, הוחלט על אמצעי משמעת של נזיפה, בהתחשב בהודאת הנקבל ובכך שעבר בהצלחה השתלמות מקצועית.

טענות הנקבל -

ב"כ הנקבל טען כי, בקביעת אמצעי המשמעת, יש לתת את הדעת לזמן הרב שחלף מאז הנקבל טיפל במתלונן, כמו גם לכך שהנקבל פועל כרופא שיניים מזה כעשר שנים וזו לו המעידה הראשונה והיחידה, כאשר למתלונן לא נגרם נזק בסופו של דבר וכי מאז הוגשה התלונה, לא הוגשה כנגד הנקבל תלונה נוספת כלשהי.

ב"כ הנקבל הוסיף כי הנקבל הפיק את הלקח בעקבות הארוע, כי מאז הוא עבר השתלמויות והעמיק את הידע שלו ברפואת שיניים. בנוסף לקובלנה, הוגשה נגד הנקבל תביעה לפיצוי, על ידי המתלונן, ואף שזו נדחתה על הסף משלא עלה ביד המתלונן לממן חוות דעת שתתמוך בתביעתו, הנקבל מצוי מזה כחמש שנים בהליכים הקשורים בטיפול שניתן על ידו למתלונן.

ב"כ הנקבל עמד על כך שהנקבל הוא בן 38, הוא נשוי ולו ארבעה ילדים ובנוסף לכך הוא מפרנס את אמו המתגוררת עמו.

ב"כ הנקבל טען, כי התנהלות הנקבל, בשלה הוגשה הקובלנה, אינה מן החמורות, כי אין ללמוד לעניין זה, מהנהוג בבריטניה, וכי גם לאור ההחלטות שניתנו בישראל, עליהן עמד ב"כ הקובל ולאור השיהוי הרב, אמצעי המשמעת הראוי, יהא במתן התראה או נזיפה לנקבל, העונה גם על הצורך להרתיע מפני מעשים דומים.

הנקבל הוסיף - כי הוא סיים את לימודי רפואת השיניים בשנת 2001 והוא התחיל לעבוד כרופא שיניים, בשנת 2004.

הנקבל עמד על כך שהוא מייחס חשיבות רבה לעבודתו ולשלום מטופליו וכי המקרה, נשוא הקובלנה, לא נותן לו מנוח. הנקבל הוסיף כי, הוא כבר נענש, לרבות מבחינה כלכלית, כי היה עליו לשאת בהוצאות ייצוג, בהליך זה ובתביעה שהוגשה על ידי המתלונן, וכי הצורך להגיע לירושלים, לצורך הדיונים בהליך המשמעת, היו כרוכים בסגירת המרפאה. הנקבל הוסיף כי אשתו אמנם עובדת כאחות, אלא שהוא המפרנס העיקרי של משפחתו. לדברי הנקבל, כיום יש לו ביטוח אחריות מקצועית והוא נוהג ללכת להשתלמויות מקצועיות של הסתדרות רופאי השיניים.

6. המלצת הוועדה -

עניינו בהתנהלות שאינה הולמת מורשה לטיפול שיניים. כך פעל הנקבל בטיפול השיניים במתלונן, באופן שאינו מתיישב עם העקרונות בסיסיים בתחום רפואת השיניים, כאשר עקר אחת משינוי של המתלונן, בלא לקיים את הנדרש כתנאי לכך, כלומר: לוודא שאין אפשרות לשקמה; כך הוא משהנקבל הפר את הנחיית משרד הבריאות ולא ערך ביטוח אחריות מקצועית וכך הוא משהנקבל הפר את חובתו לערוך רשומה רפואית. למצער, ככל שניתן לראות ברשומה הרפואית שהוצגה לוועדה כרשומה שנערכה בזמן אמת, מדובר ברשומה החסרה פרטים מהותיים ומכל מקום הנקבל לא עשה את הנדרש על מנת לשמור את הרשומה ואף לא המציא אותה לרופא המחוזי, בהתאם לדרישתו.

ב"כ הנקבל טען שמדובר במעידה יחידה, במהלך עשר שנות עבודתו של הנקבל כרופא שיניים, כי הנקבל מייחס חשיבות רבה לעבודתו ולשלום מטופליו, כי הוא מתייסר על המקרה ולמד את הלקח וכי בעקבות המקרה הוא גם עבר השתלמויות מקצועיות.

רופא שיניים ששלום מטופליו עומד לנגד עיניו, לא עוקר שן, שהיא פעולה בלתי הפיכה, בלא לוודא שנדרש לעשות כן ואף לא מפר את ההנחייה המחייבת רופא שיניים לבטח עצמו בביטוח אחריות מקצועית, שנועדה להגן על המטופל במקרה של נזק. כך גם קשה ליישב בין הטענה שהנקל מתייסר על המקרה, הפנים את הלקח, או כי הוא מייחס חשיבות רבה לעבודתו ולשלום מטופליו, לבין הגרסאות השונות שנשמעו מפיו בקשר לביטוח האחריות המקצועית. כאמור בהחלטת הביניים, תחילה טען הנקבל, בתשובה לפניה של ב"כ המתלונן, כי אין לו ביטוח אחריות מקצועית; בתחילתו של הליך זה טען הנקבל, כי היה לו ביטוח כאמור, בתקופה הרלבנטית, אלא שתשובתו לב"כ המתלונן נבעה מהחשש שיידרש לשלם פרמיה גבוה יותר. בסופו של דבר הודה הנקבל בפניו, שאכן לא היה מבוטח כאמור. ומעבר לכך, קשה ליישב בין טענות אלה של הנקבל, לבין התנהלותו בקשר לרשומה הרפואית. כאמור, שעה שהנקבל נדרש למסור את הרשומה לרופא המחוזי, הוא טען שלא עלה בידו למצוא אותה. זאת אף שהודע לו, זמן קצר לאחר הטיפול, שהמתלונן אושפז בעקבותיו וכי לפיכך קיימת אפשרות שתוגש תלונה או אף תביעה בקשר לכך. בדיעבד, הגיש הנקבל, בהליך זה, רשומה רפואית לוקה בחסר וצילום רנטגן פגום, שלא ניתן ללמוד ממנו דבר על מצב השיניים, לא ניתן לזהות למי הוא מתייחס וכאשר עיון בו מלמד על כך שהפגמים נוצרו בו במקור. עצם העובדה שהנקבל מצא לנכון להסתמך על הרשומה והצילום האמורים, אומרת דרשני. לא למותר גם לציין, שלא הוגשה לוועדה ראייה המעידה על כך שהנקבל עבר השתלמות כלשהי.

העולה מן האמור, הוא שיש לראות את התנהלות הנקבל, בחומרה, מה גם שמעשיו פוגים באמון הציבור בעוסקים ברפואת שיניים ובכבוד המקצוע. התנהלות כגון זו, מחייבת תגובה משמעותית משמעותית. בהקשר זה ראוי להזכיר את שנאמר בפסק דינו מי שהיה נשיאו של בית המשפט העליון, השופט שמגר, בעניין אדגר סבין³: "מעשיו הבלתי הולמים של רופא, כמו גם התגובה העוונתית שרבו בה בעקבותיהם, ינם מתרחשים בחלל הריק, ויש בהם כדי להשפיע הן על הציבור העוסקים במקצוע, מחד גיס, והן על כלל הציבור לרבות על המסופלים מידך. רוי יפו, כי בתהליך עיצובה של התגובה העוונתית המשמעותית ייתן ביטוי הולם למצב דברים זה, ויועבר מסר ברור בכל ה מור לכללי ה סור והמותר במסגרת פעילותו המקצועית של הרופא."

מאידך, לא ניתן להתעלם מכך שמדובר, במקרה זה, בטיפול שניתן לפני כשמונה שנים, גם אם, כטענת ב"כ הקובל, ברור התלונה נתקבל בקשיים, הואיל והנקבל לא מסר לרופא המחוזי את רשומה רפואית. לעניין השיהוי כשיקול, בענישה המשמעותית, נאמר, בעניין ד"ר אלה רוס⁴, כי: "נדמה ש אין חולק על כך שבענישה משמעותית נודעת חשיבות יתירה לנקיטת הליכים בזמן מת ו סמוך ככל ה פשר למועד ביצוע העבירה. בעניינו - ף ם הליכי המשמעת כשלעצמם ל נמשכו מעבר למידה - הרי יש לתת ת הדעת לכלל ההליכים ובמיוחד לתקופת הזמן הממושכת במיוחד שחלפה מ ו ביצוע העבירות ועד היום." ועוד נאמר בעניין ד"ר תאופיק דראג'מה⁵: "הליך משמעותי - מעצם טיבו - יש לקיימו ולסיימו ב"זמן מת" שהרי ככלל מדובר ב נשים המשרתים ת הציבור ויש צורך מדי - מבחינת ה יומרס הציבורי כמו גם מבחינת הנילון - ליישם נכונה ת תוצות ההליך המשמעותי. בעניינו, נר ה כי ההליכים המשמעותיים התמשכו מעבר למידה הסבירה ובצדק נתן לכך הנשי בדימוס משקל בהפחתת רמת הענישה."

לא למותר לציין שספק אם ניתן ללמוד לעניינו מהאמור בהחלטות שהובאו על ידי ב"כ הקובל, בתמיכה לטענתו כי בנסיבות העניין ראוי להתלות את רשיונו של הנקבל לעסוק ברפואת שיניים לתקופה של שישה חדשים. בשלוש ההחלטות שעליהן הצביע ב"כ הקובל, דובר ברופאי שיניים שהורשעו בעבירת משמעת של רשלנות חמורה ואף

³ ע"א 50/91 אדגר סבין נ' שר הבריאות, פ"ד מז(1), 27

⁴ ע"ש 334/08 ד"ר אלה רוס ואח' נ' מדינת ישראל שר הבריאות, ניתן ביום 19.11.2008

⁵ ע"ש 5062/05 ד"ר תאופיק דראג'מה נ' שר הבריאות ואח', ניתן ביום 21.2.2006

אם יכול שראוי היה גם במקרה זה ליחס לנקבל רשלנות חמורה, לא נטען כך בקובלנה. באחד המקרים האמורים, הוחלט על עונש משמעותי של נזיפה ובשניים הנותרים הותלה רשיונם של אותם רופאים לתקופה של 30 ימים. זאת כאשר, בשונה ממקרה זה, ועדות המשמעת, במקרים האמורים, שוכנעו שאותם רופאים, אכן הפיקו את מלוא הלקחים מהאירועים נשוא הקובלנות.

בשולי הדברים נבהיר, כי ספק אם יש בהחלטות שהתקבלו בבריטניה, אשר הובאו על ידי ב"כ הקובל, ללמד דבר מעבר לכך שהתנהלות דומה לזו של הנקבל, נתפשת שם בחומרה וזוכה לתגובה משמעותית משמעותית. ב"כ הקובל עצמו הבהיר שמדובר שם בהליך משמעותי שונה מזה הנוהג בישראל וממילא גם לטענתו, אין ללמוד מהענישה המשמעותית שהוטלה, באותם מקרים, לעניין הנדון בהליך זה.

בסיכום - המלצתנו הינה שרשיונו של הנקבל, לעסוק ברפואת שיניים, יותלה לתקופה של חודש ימים.

זאת לאחר ששקלנו את האמור לעיל בדבר חומרת התנהלותו של הנקבל, לרבות הפגיעה באמון הציבור במורשים לעסוק ברפואת שיניים ובכבוד המקצוע, ומאידך בהתחשב בזמן הרב שחלף, מאז הארוע נשוא הקובלנה וכן בכך שזה המקרה היחיד שבו הוגשה תלונה כנגד הנקבל.

עו"ד רו"ד הורן
נציגת היועץ המשפטי
לממשלה

ד"ר חגי סלוצקי
נציג הסתדרות רופאי
השיניים

ד"ר תרצה רמון, יו"ר

אם יכול שראוי היה גם במקרה זה ליחס לנקבל רשלנות חמורה, לא נטען כך בקובלנה. באחד המקרים האמורים, הוחלט על עונש משמעותי של נזיפה ובשניים הנותרים הותלה רשיונם של אותם רופאים לתקופה של 30 ימים. זאת כאשר, בשונה ממקרה זה, ועדות המשמעת, במקרים האמורים, שוכנעו שאותם רופאים, אכן הפיקו את מלוא הלקחים מהאירועים נשוא הקובלנות.

כשולי הדברים נבהיר, כי ספק אם יש בהחלטות שהתקבלו בבריטניה, אשר הובאו על ידי ב"כ הקובל, ללמד דבר מעבר לכך שהתנהלות דומה לזו של הנקבל, נתפשת שם בחומרה וזוכה לתגובה משמעותית משמעותית. ב"כ הקובל עצמו הבהיר שמדובר שם בהליך משמעותי שונה מזה הנהוג בישראל וממילא גם לטענתו, אין ללמוד מהענישה המשמעותית שהוטלה, באותם מקרים, לעניין הנדון בהליך זה.

בסיכום - המלצתנו הינה שרשיונו של הנקבל, לעסוק ברפואת שיניים, יותלה לתקופה של חודש ימים.

זאת לאחר ששקלנו את האמור לעיל בדבר חומרת התנהלותו של הנקבל, לרבות הפגיעה באמון הציבור במורשים לעסוק ברפואת שיניים ובכבוד המקצוע, ומאידך בהתחשב בזמן הרב שחלף, מאז הארוע נשוא הקובלנה וכן בכך שזה המקרה היחיד שבו הוגשה תלונה כנגד הנקבל.

עו"ד רוני הורן
נציגת היועץ המשפטי
למשלה

ד"ר חגי סלוצקי
נציג הסתדרות הרופאים
השיניים

ד"ר תרצה רמון, יו"ר